

U heeft aangegeven graag zaken te willen regelen met betrekking tot de laatste fase van uw leven of heeft zelfs al een wilsverklaring laten opstellen.

Wat kunt u zelf regelen en vastleggen met betrekking tot het levenseinde?

Ieder mens heeft andere waarden, wensen en behoeften met betrekking tot de zorg rondom het levenseinde. Om te zorgen dat de zorg die u ontvangt in de laatste levensfase ook aansluit bij uw waarden, wensen en behoeften is het goed om op tijd te praten hierover. Het is belangrijk om in eerste instantie met uw naasten en familie hierover te praten.

Onderwerpen waar u over kunt praten zijn bijvoorbeeld:

- Wat is belangrijk voor u: zo lang mogelijk leven ook al is de kwaliteit van uw leven niet meer zo goed, of vindt u uw leven dan niet meer de moeite waard?
- Wat is voor u kwaliteit van leven en wat is voor u ondraaglijk lijden?
- Zijn er religieuze of levensbeschouwelijke overtuigingen die van invloed zijn op zorg in de laatste levensfase?
- In welke situaties zou u niet meer behandeld willen worden?
- In de laatste levensfase: zou u liever thuis willen sterven of in een hospice?

U kunt aangeven welke zorg u wel en niet wilt ontvangen, u kunt dan denken aan:

- medicatie (bijvoorbeeld antibiotica bij een longontsteking);
- reanimatie bij een hartstilstand;
- beademing;
- IC-opname;
- ziekenhuisopname;
- verder onderzoek om een diagnose te stellen;
- een behandeling tegen kanker;
- palliatieve sedatie;
- euthanasie.

Door tijdig aan te geven dat u een bepaalde behandeling niet wilt, kunt u voorkomen dat u in een situatie terecht komt die niet past bij uw wensen en waarden, bijvoorbeeld een verpleeghuisopname na een reanimatie, of dat u een lage kwaliteit van leven ervaart.

Kwaliteit van leven

Voor iedereen ligt de grens met betrekking tot kwaliteit van leven en ondraaglijk lijden anders. Wat is uw angst en wat zijn uw grenzen? U kunt dan denken bv aan: onbehandelbare pijn of kortademigheid, afhankelijk zijn van anderen voor zorg, niet meer thuis kunnen wonen, blind worden, niet meer kunnen lopen, niet meer kunnen praten, dement worden. Houdt er rekening mee dat deze grenzen kunnen verschuiven. Daarom is het goed om hierover te blijven praten.

Wilsverklaring

U kunt de boven beschreven wensen vastleggen in een wilsverklaring. Er zijn hiervoor standaard formulieren, maar het is wel belangrijk om uw persoonlijke wensen duidelijk en uitgebreid te benoemen. U kunt hiervoor gebruik maken van de keuzehulp:

<https://www.thuisarts.nl/keuzehulp/verken-uw-wensen-voor-zorg-en-behandeling>

U kunt dit invullen en uitprinten en bij de praktijk afgeven zodat dit in uw dossier wordt opgenomen.

Wettelijk vertegenwoordiger

U kunt iemand aanwijzen die medische keuzes voor u kan maken op het moment dat u dit zelf niet meer kunt. Wettelijk gezien is dit (als u dit niet vastlegt) eerst uw partner, als tweede een ouder, kind, broer of zus. Als zij er onderling niet uitkomen dan kan de arts een vertegenwoordiger aanwijzen. Om dit te voorkomen kunt u zelf een vertegenwoordiger vastleggen. Dit kan bij de notaris (bv. met een levenstestament), maar u kunt dit ook zelf in een schriftelijke verklaring vastleggen. Het is goed om een kopie hiervan bij uw arts af te geven voor in uw dossier.

Wat kunnen wij voor u betekenen in de laatste fase van uw leven?

Als u te horen heeft gekregen dat u een aandoening heeft die niet meer beter wordt of door ouderdom wordt de gezondheid steeds kwetsbaarder dan zijn er verschillende mogelijkheden om u te helpen om het lijden te verlichten. Allereerst zullen we natuurlijk proberen om uw klachten te verlichten. Er kan een moment komen dat dit niet meer genoeg lukt en u door de beperkingen of klachten die u heeft te zeer lijdt en een lage kwaliteit van leven heeft. De arts kan u op verschillende manieren begeleiden bij het stervensproces. Hieronder zullen we deze bespreken.

Palliatieve sedatie

Bij palliatieve sedatie geeft de arts u medicijnen waardoor u slaperig wordt en het bewustzijn verlaagd wordt. Hierdoor heeft u geen last meer van pijn, kortademigheid of andere ernstige klachten. Door palliatieve sedatie komt u NIET eerder te sterven.

Voorwaarden voor palliatieve sedatie:

- u lijdt erg en andere medicijnen helpen niet genoeg;
- u heeft een hele korte levensverwachting van minder dan 2 weken.

Uitgebreidere informatie over palliatieve sedatie:

<https://www.thuisarts.nl/levenseinde/ik-wil-meer-weten-over-palliatieve-sedatie>

Euthanasie

Bij euthanasie wordt met opzet het leven beëindigd door de arts. Euthanasie is strafbaar, tenzij aan alle voorwaarden van de euthanasiewet wordt voldaan.

Voorwaarden voor euthanasie:

- uw verzoek is vrijwillig;
- u heeft er goed over nagedacht;
- u weet precies wat euthanasie betekent en hoe het gaat;
- u lijdt ondraaglijk;
- er zijn voor u geen andere oplossingen meer.

Uw arts beoordeelt of u aan deze voorwaarden voldoet, indien dit zo is moet er altijd nog een tweede (onafhankelijke) arts met u praten om uw verzoek te beoordelen. Euthanasie is dus niet iets dat meteen geregeld is, er moet in een vroeg stadium al over gepraat worden en dit moet vastgelegd worden in het dossier, zodat te bewijzen is dat het een weloverwogen besluit is. Euthanasie kan in tegenstelling tot palliatieve sedatie niet door een andere arts overgenomen worden bij afwezigheid van van uw eigen huisarts.

Uitgebreidere informatie over euthanasie:

<https://www.thuisarts.nl/levenseinde/ik-denk-aan-euthanasie>

Persoonlijke visie artsen MC aan de Berg over euthanasie

De huisartsen van MC aan de Berg hebben geen principiële of persoonlijke bezwaren tegen het uitvoeren van euthanasie. Er wordt door de arts wel per situatie bekeken of de arts overtuigd is dat er aan de voorwaarden is voldaan. Een arts heeft altijd het recht om een verzoek tot euthanasie te weigeren en zal dit dan ook uitleggen waarom hij of zij dit weigert. U kunt zich in zo'n situatie altijd wenden tot het Expertisecentrum Euthanasie als u denkt toch aan de voorwaarden te voldoen. Wij vinden het met name erg belangrijk dat iemand nog wilsbekwaam is op het moment dat de euthanasie wordt uitgevoerd. Dit houdt in dat iemand op dat moment moet begrijpen wat euthanasie inhoudt, wat de gevolgen zijn en zelf deze beslissing moet maken. Een eerder opgestelde wilsverklaring alleen vinden wij niet voldoende, gezien persoonlijke grenzen kunnen verschuiven. Het is dan heel moeilijk om in te schatten wanneer het moment gekomen is dat de persoon het zelf genoeg vindt. Ook vinden we dat een wettelijk vertegenwoordiger dit niet voor iemand anders kan beslissen, ook niet aan de hand van een wilsverklaring.

Bij dementie houdt dit dus in dat er in een vroeg stadium al gekozen moet worden voor euthanasie, voordat iemand dit niet meer zelf kan aangeven. Als iemand niet meer wilsbekwaam is, kan er wel op andere manieren gehoor worden gegeven aan de wilsverklaring door bijvoorbeeld geen levensverlengende behandelingen meer uit te voeren.

Bewust stoppen met eten en drinken

Mocht u niet in aanmerking komen voor euthanasie, maar heeft u toch een doodswens, dan kan het ook een bewuste keuze zijn om te stoppen met eten en drinken. Dit is met name voor ouderen een optie. Als u dit wilt is het goed om hierover met uw arts in gesprek te gaan voordat u stopt met eten en drinken. Uw arts kan u begeleiden en uw klachten verminderen met bijvoorbeeld pijnstillers, kalmerende medicijnen en slaappillen. Ook kan er dan als deze medicijnen niet genoeg helpen om de klachten te verlichten palliatieve sedatie gestart worden.

Uitgebreidere informatie bewust stoppen met eten en drinken:

<https://palliaweb.nl/getmedia/8682324a-85b3-45e5-987e-49bba8028604/website-bewust-stoppen-met-eten-en-drinken-NVVE.pdf>

Verdere informatie over denken en praten over het levenseinde

<https://www.thuisarts.nl/wensen-voor-zorg-en-behandeling/ik-denk-na-over-mijn-wensen-voor-zorg-en-behandeling>

<https://www.thuisarts.nl/wensen-voor-zorg-en-behandeling/ik-wil-mijn-wensen-over-zorg-en-behandeling-opschrijven>

<https://www.thuisarts.nl/levenseinde/ik-wil-nadenken-over-reanimatie>